

היום נלמד בעזרת ה':

ראש השנה דף יב

חכמי ישראל מונין למבול כר"א: את שנות העולם וקורותיו (ובכללם המבול) הם מונין מתשרי כדעת רבי אליעזר, אבל את תקופת החמה ומולד הלבנה הם מונים מניסן כדעת רבי יהושוע שהם נבראו בניסן. [כך פירשו רש"י ותוס' שחכמים נוקטים שבניסן נברא העולם, אלא שלענין מנין שנות העולם מונים מתשרי מכיון שתשרי הוא ראש השנה לשנים. אבל רבינו חננאל פירש להיפך שחכמים סוברים שבתשרי נברא העולם, אלא שלענין חשבון החמה מונים מניסן. ו'מבול' הוא חשבון הלבנה ואילו ה'תקופה' הוא חשבון השמש].

לירקות: שנת מעשר ירק נקבעת לפי ראש השנה, לענין זה שאסור לעשר מיבול של שנה אחת על חברתה. הגמרא מקשה מדוע הברייתא מונה 'ירקות, ומעשרות' והרי מעשר ירקות כבר נכלל בקטגוריית 'מעשרות'?

מעשר דאורייתא: מדאורייתא רק דגן תירוש ויצהר חייבים במעשרות, ומדרבנן כל הירקות (וכן שאר הפירות).

ירק הנאגד משיאגד: חיוב מעשרות חל לאחר גמר מלאכת הירקות, אבל קודם לכן מותר לאכול מהם באופן ארעי בלי לעשר. ירק שהדרך לאוגדו באגודות מתחייב במעשרות רק לאחר שיאגד, ואז אסור לאכול ממנו אפילו ארעי.

ת"ר ליקט ירק ערב ראש השנה: כאמור אי אפשר לעשר מיבול של שנה אחת על יבול של שנה אחרת. הפרמטר המגדיר 'שנה' לענין ירק הוא זמן הליקטה. ולכן אם נלקט ירק אחד בערב ר"ה וירק אחר לאחר ר"ה – נחשבים לשתי שנים.

אם היתה שניה נכנסת לשלישית: בכל שש השנים עד השמיטה נוהג 'מעשר ראשון' הניתן ללוי. בנוסף בשנים א,ב,ד,ה - נוהג גם 'מעשר שני', ואילו בשנים ג,ו - נוהג 'מעשר עני'. לעניננו אם הירק נלקט רגע לפני ראש השנה השלישית הוא שייך לשנה השניה וחל בו מעשר שני, ואם הוא נלקט רגע לאחר מכן חל בו מעשר עני.

(המשך בדף הבא ↓)

דין זה נלמד מכך שהתורה קוראת לשנה השלישית 'שנת המעשר' בלשון יחיד ללמד שאחד משני המעשרות של השנים הקודמות (מעשר ראשון ומעשר שני) אינו חל בשנה השלישית - זהו מעשר שני, מכיון שישינו לימוד אחר על מעשר ראשון שחל בכל ששת השנים.

ת"ל ובא הלוי: בפסוק המדבר על השנה השלישית נאמר 'מקצה שלוש תוציא את כל מעשר תבואתך... ובא הלוי כי אין לו חלק ונחלה עמך', מכאן לומדים שכאשר בא הלוי בשנה השלישית צריך לתת לו מעשר ראשון המגיע לו.

למדנו בברייתא לעיל - א' בתשרי ראש השנה לנדרים. הגמרא מבארת:

מי שאסר על עצמו בנדר שלא יהנה מחבירו 'לשנה', הרי הוא אסור ליהנות מחבירו במשך שנים עשר חודש מיום ליום. ואם אסר על עצמו 'לשנה זו', אפילו אם אמר זאת בכ"ט באלול, הרי שכשמגיע א' בתשרי זה נחשב שעברה שנה, ומותר לו ליהנות מחבירו. ואפילו לסובר שאין יום אחד בשנה נחשב לשנה, כאן הוא מודה שזה נחשב לשנה, כיון שמטרתו היתה לצער את עצמו ואכן הוא הצטער.

ואין לומר שראש השנה לנדרים הוא ניסן, כיון שבנדרים הולכים אחר לשון בני אדם, ודרך האנשים לקרוא לתשרי ראש השנה.

תנן התם: התלתן (= מין תבלין) מה שקובע את שנת המעשרות שלו הוא משתצמח, ולא הולכים אחר שנת הלקיטה.

מאי משתצמח? משתצמח לזרעים, כלומר שהזרע צומח בתוכו.

התבואה (= דגן וענבים) והזיתים משיביאו שלישי, כלומר מה שקובע את שנת המעשרות שלהם (= האם הם נחשבים שגדלו בשנה השניה ונוהג בהם מעשר שני או שגדלו בשנה השלישית ונוהג בהם מעשר עני) הוא משהגיעו לשליש גידולם.

מנה"מ: הגמרא מבארת מניין שבתבואה זזיתים הולכים אחר שלישי גידולם. **הגמרא מבארת דווקא את תבואה זזיתים שמעשרותיהם מדאורייתא, אבל ירק ואילן שמעשרותיהם מדרבנן יבוארו לקמן בדף יד.**

מכך שנאמר בפסוק לעניין מצוות הקהל "מקץ שבע שנים במעד שנת השמיטה בחג הסוכות", ולכאורה הפסוק קשה - שהרי "מקץ שבע שנים" הכוונה לסוף שבע שנים דהיינו לאחר שנת השמיטה, וא"כ איך הפסוק קורא לחג הסוכות "במעד שנת

הַשְּׁמִטָּה בְּחַג הַסְּבֹת" ? והרי שנת השמיטה כבר הסתיימה בראש השנה, וסוכות הוא בשנה השמינית?

אלא הפסוק בא לומר לנו שיש דבר שהוא של שנה שמינית והוא אסור כשביעית, וזוהי תבואה שגדלה שליש בשנה השביעית לפני ראש השנה של השנה השמינית, וצריך לנהוג בה קדושת שביעית בשנה השמינית.